

галітету народу, має необхідне економічне та соціальне підґрунтя. В противному випадку вона вироджується в охлократію – владу натовпу і приводить до хаосу та встановлення диктаторського режиму. Зазначене не ставить під сумнів демократію як принцип політичної організації суспільства. Важко не погодитися зі словами прем'єр-міністра Англії У. Черчілля, про те, що демократія – погана форма правління, однак нічого кращого людство поки не придумало.

Демократії постійно загрожує засилля бюрократії та наявність диктаторських режимів. Як зазначає відомий французький політолог Ж.Ф. Ревель: “Останні два століття засвідчили небувалий творчий сплеск у царині антидемократії, виявили нові, невідомі доти форми деструкції демократичного лібералізму, настільки ж модерні, як і сам лібералізм” [3, 33]. Серед таких сучасних небезпек можна назвати міжнародний державний тероризм, захоплення заручників задля політичного шантажу, нетолерантність ісламського світу, агресивна поведінка окремих національних меншин тощо. Приборкати агресивні явища сучасного глобалізованого світу та гарантувати захист громадян від державного свавілля може тільки демократична форма правління. Ті народи, які готові до індивідуальної свободи, обмеженню власного егоїзму, поваги закону і прав людини, демократія дійсно створює найкращі можливості для реалізації гуманістичних цінностей та розбудови власної державності.

Література:

1. Huntington S. P. Will More Countries Become Democratic? // Political Science Quart. 1984. Vol. 99. № 2. P. 213.
2. Липинський В. Покликання “варягів”, чи організація хліборобів. Кілька уваг з приводу статті Чикаленка: “Де вихід?”. – Відень, 1926. – 179 с.
3. Равель Ж. Ф. Відживлення демократії. – К., 2004. – 590 с.
4. Токвіль Алексіс Демократія в Америці. – К., 1999. – 590 с.
5. Хайек Фридрих А. Дорога к рабству. – М., 1992. – 176 с.

*Горпинич О.В. - канд. філос. н.
(Запоріжжя, ЗДУ)*

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Сьогоднішній день зобов'язує до глобальної оцінки пройденого людською цивілізацією шляху і, насамперед насиченого історичними подіями 20 сторіччя. Громадянське суспільство стало атрибутом сучасної людської цивілізації. Своім неминучим розвитком воно об'єднує все людство, так чи інакше підкоряє собі вирішення всіх інших проблем, незалежно від національних особливостей окремих країн. Громадянське суспільство теоретично й практично неможливо без взаємодії з державою

з метою всебічного розвитку людини. Однак, чим далі йде Україна шляхом становлення півноцінного громадянського суспільства та соціальної, правової держави, тим більше виникає принципово нових можливостей для подолання надзвичайної ідеологічності в оцінках минулого, сучасного та майбутнього.

Відомо, що під поняттям громадянське суспільство розуміється сукупність існуючих у суспільстві неполітичних відносин. Вона включає в себе господарські, соціальні, культурні, духовні, сімейно-побутові відносини і інститути, а також положення, роль, права і обов'язки особи в системі суспільних зв'язків та інститутів. Це сторона життєдіяльності суспільства і окремих індивідів, що перебуває поза сферою впливу політичних інститутів, директивного регулювання та регламентації державою. Держава – форма політичної організації суспільства, центральний і основний елемент політичної організації суспільства. Тому поняття “держави” та “громадянське суспільство” поділяють цілісний соціальний організм на дві взаємопов'язані і взаємообумовлені сфери суспільного життя – політичну та соціальну.

Громадянське суспільство засновано на політичній, економічній і духовній свободі індивіда. У ньому створені умови для творчої самореалізації особи, які ґрунтуються на власному інтересі та індивідуальній відповідальності. Воно передбачає соціальний і політичний плюралізм, який забезпечує всім громадянам та їх спільностям юридичне право на існування й активне функціонування, відкрите обговорення своїх проблем, публічний захист власних інтересів. Участь людей у різних соціальних і політичних спільностях дає можливість активно впливати на процеси демократизації суспільства і водночас змінювати свої соціальні якості і всю систему цінностей.

Ідеальне громадянське суспільство зумовлює також спосіб функціонування, що може бути представлений як концепція соціального балансу. Ефективний механізм забезпечення балансу є вагомим питанням для громадянського суспільства, оскільки він сприяє створенню умов для стабільного розвитку кожного громадянина. Такий механізм вміщує набір різноманітних компонентів (таких як правові регулювання, інституції, діяльність організацій), що формують систему суспільного діалогу. Основним результатом запровадження такого механізму є баланс інтересів усіх членів суспільства.

Взаємодія між державою і громадянським суспільством є важливим фактором у визначенні умов економічної, професійної, політичної та соціальної діяльності громадян. Хоча основною функцією громадянського суспільства є захист індивідів від надмірного втручання держави в їх життя, але його власний розвиток і сприятливі умови значною мірою залежать від основних характеристик держави.

Солідарність передбачає єдність та цілеспрямоване об'єднання різних груп і верств суспільства довкола основних визначених державою цілей і цінностей – як поточних, так і перспективних. Ідея солідарності ґрунтується на допомозі сильніших слабшим, на взаємній підтримці й взаємних обов'язках громадян перед державою та один перед одним. Суспільна солідарність виникає на основі цілеспрямованого розвитку спільними зусиллями суб'єктів державного управління і членів громадянського суспільства системи зв'язків, що об'єднує людей на основі їхньої взаємної підтримки, як реалізації внутрішньо усвідомленої місії, взаємного обов'язку соціальних груп та індивідів через суспільний поділ праці.

Найважливішою умовою формування громадянського суспільства є прагнення різних елементів такого суспільства позбутися підвладності державним органам. Тобто добровільні асоціації, організації профспілок, різні об'єднання громадян повинні домогтись спільного визначення й самовираження через найрізноманітніші легітимні канали політичної участі, що забезпечуються демократичною державою взагалі.

Гармонійна взаємодія інститутів громадянського суспільства з державою дасть можливість поступово обмежити державне втручання в економічне і соціокультурне життя громадян. Завданням владних структур є створення умов для збереження права на саморозвиток, подолання економічних і соціальних негараздів, для здобуття гідного місця у світовій конкуренції і розбудови громадянського суспільства.

Єдиної, універсальної моделі взаємодії громадянського суспільства й демократичної держави не існувало й не може існувати, хоча спроби визначити головне, найбільш характерне завжди були, робляться й зараз. Для демократичного розвитку суспільства це мало й має теоретичне й практичне значення.

Громадянське суспільство й демократична держава не повинні розглядатися як суперечності. Навпаки, громадянське суспільство стає базисом демократичної держави, коли його інтереси та інтереси держави становлять не просто якусь механічну єдність, тотожність, а саме „єдність певних протилежностей”.

Сучасна ідеологія державотворення в Україні базується на тому, що громадянське суспільство та правова держава як явища взаємодоповнюючі, що є результатом їх гармонізованого розвитку, головними передумовами реального й ефективного забезпечення прав і свобод людини й громадянина. Сьогодні в Україні здійснюються правові, політичні й організаційні заходи щодо розв'язання проблеми прав людини згідно з вимогами громадянського суспільства.

Характеризуючи найбільш суттєві особливості сьогодення України можна говорити про те, що в ній відбувається становлення громадянського суспільства. При цьому постає відома проблема досягнення необхідно-

о балансу між державою та механізмами її впливу на суспільство, з одного боку, і громадянським суспільством – з другого. Такий баланс, із погляду багатьох українських і зарубіжних учених, є необхідним для побудови демократичної, соціально спрямованої держави.

*Гришин І.Я. – докторант
(Харків, ХНТУСХ)*

ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ НОВАТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ І НОВОЇ ЄВРОПИ

Новаторська діяльність – це духовно-технологічна діяльність, метою, якої є спасіння, підтримка, збереження і захист життя із щасливою людиною в ньому на відміну від інноваційної діяльності, де пріоритет за технологіями озброєння, в новаторській діяльності перевага віддається технологіям сталого розвитку.

Сталий розвиток – це стійкий розвиток в економіці, в якій зріст вартості продукту і забезпечення конкурентоспроможності здійснюється при гармонійному розвитку суспільства з природою, що забезпечується стратегією інноваційного менеджменту сталого розвитку, а точніше, новаторським управлінням або новаторською діяльністю. Сталий розвиток на відміну, наприклад, від екологічного підходу це проблема, яка потребує для свого вирішення комплекс вчень і практик природознавчих, технічних, суспільних, гуманітарних та інших наук.

Нова Європа – це Європа, середній клас якої і суспільства в цілому, приймає „щастя” як вищу граничну цінність, а регуляторна і інституційна діяльність базується на ідеях єдності трьох світів Сковороди в сучасному її трактуванні. Тобто, Нова Європа має ту ж саму ієрархію цінностей, яка є і сьогодні, але замість „багатства”, „добробуту” тощо на першому місці стоїть „щастя” на „сродній” праці сталої орієнтації, а на другому – здоров’я людини і природи.

Очевидно, щоб здійснити таку трансформацію у сфері ієрархії цінностей Європейського Союзу необхідно щоб була країна як керівний інститут, країна генератор ідей, гіпотез і низки проектів щодо досягнення щасливого життя в ній самій (в державі), а потім в Європі і в цілому у всьому світі. Необхідність такого кроку на початку в межах України, а потім і далі, обумовлена фактами викликів часу, які є підґрунтям відповідної фундаментальної проблеми, ідеї та гіпотези її (проблеми) вирішення, набору проектів та відповідної методології і методів. Набір визначених факторів і забезпечення досягнення ієрархії цінностей України і Нової Європи: 1) „щастя” на „сродній” праці; 2) здоров’я людини і природи (гармонійної коеволюції)...

Вирішення фундаментальної проблеми і проблем оперативних здійснюється низкою мульті-, крупних і малих проектів. Найбільш знач-